

13. Insects: Potok Północny. Presence of invertebrates in the development area

Projekt LIFE14CCA/PL/000101 Adaptacja do zmian klimatu poprzez zrównoważoną gospodarkę wodą w przestrzeni miejskiej Radomia jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Instrumentu Finansowego LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Owady: Potok Północny

Występowanie bezkręgowców na obszarze opracowania

Metodyka

Prace terenowe uzupełniające wiedzę entomologiczną przeprowadzono latem 2016r. Kontrole terenowe polegały na przemierzaniu potencjalnych siedlisk rozwoju owadów zlokalizowanych wzdłuż rzeki Potoku Północnego w dzielnicach Dzierzków i os. Nad Potokiem. Na podstawie znajomości biologii gatunków, poszukiwania ukierunkowane były na penetrowanie siedliska wodnego (przy użyciu siatki hydrobiologicznej) oraz niewielkich powierzchni łąkowych, ziołorośli i siedlisk zaroślowych (na „upatrzonego” i przy zastosowaniu czerpaka entomologicznego). Zaobserwowane owady były fotografowane, szczególną uwagę zwracano na udokumentowanie stanowisk gatunków najcenniejszych z przyrodniczego punktu widzenia. Przeanalizowano także literaturę entomologiczną dotyczącą tego terenu. Z omawianego terenu podawano 2 gatunki chrząszczy - z rodziny łyżczyńkowatych *Fabogethes brachialis* (Lasoń, Miłkowski 2011) oraz z rodziny kobielatkowatych *Bruchela rufipes* (Wanat i in. 2011).

Charakterystyka entomofauny opracowanego obszaru

Owady na badanym obszarze charakteryzują się niezbyt dużą różnorodnością. Przeważają taksony związane z siedliskami ruderalnymi. Wzdłuż Potoku Północnego rozciągają się wąskie, okresowo nawiązujące do wilgotnych – siedliska łąkowe. Dominują ziołorośla i zarośla osikowo-brzozowe oraz małe fragmenty mocno zdegradowanego łągu topolowo-wierzbowego. Dolina Potoku Północnego jest mocna przekształcona działalnością człowieka, zwłaszcza z okresu lat 70-tych XXw. Potok Północny w górnym biegu jest niewielkim strumieniem, w związku z tym ma stosunkowo niewielki wpływ na kształtowanie środowiska przyrodniczego doliny. W okresie gdy w rejonie obecnej łącznicy kolejowej istniał staw – siedliska wodno-błotne były dużo bardziej bogatsze aniżeli obecnie. Obszar ten zwano „Rudką” – to charakterystyczne określenie terenów zabagnionych. Obecnie, w zastoiskach Potoku rozwijają się tylko 4 gatunki ważek – *Ischnura elegans*, *Coenagrion*

puella, *Sympetrum vulgatum*, *S. sanguineum*. Inne gatunki spotkać tu można tylko jako migrujące, np. *Calpteryx virgo* czy rzadko obserwowaną w Polsce lecichę południową *Orthetrum brunneum*. Zśród chrząszczy wodnych – pływakowatych, zaobserwowano gatunki pospolite: *Ilybius chalconatus*, *Hydroporus planus*, *Hydroporus palustris*.

Motyle dzienne są stosunkowo nieliczne. Dominują gatunki z rodziny rusałkowatych – związane z pokrzywą: rusałka pokrzywnik, rusałka admirał i rusałka kratnik. Z siedliskami łąkowymi związanych jest stosunkowo niewiele motyli, ale wśród nich jest czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*. Gatunek ten w dolinie Potoku ma dobre warunki rozwoju bowiem wzdłuż samego cieku rośnie stosunkowo dużo wilgociolubnych szczawi *Rumex* sp. Ciekawostką jest obserwacja szlaczkonii sylwetnika *Colias croceus* – gatunku ciepłolubnego nie tworzącego w Polsce osiadłych populacji. Motyla zaobserwowano na nasypie kolejowym linii Radom-Warszawa oraz w rejonie stacji towarowej Radom-Wschodni. Na sąsiedztwo terenów zurbanizowanych wskazuje także obecność niektórych gatunków owadów, np. biedronki *Harmonia axyridis* i *Glischrochilus quadrisignatus* z rodziny łyseczynkowatych. Siedliska suche ograniczone są do nasypów kolejowych. Nie wyróżniają się one jednak ciekawą entomofauną ale są odpowiednie dla niektórych chrząszczy, np. wspomnianej wcześniej kobielatki – *B. rufipes*, żerującej na rezedzie oraz dla sprężyka *Agriotes sputator*.

W dolinie Potoku Północnego, na kwiatkach żywokostów, jeżyn, róży dzikiej i innych roślin obserwuje się 3 gatunki trzmieli: **trzmiela kamiennika *Bombus lapidarius*, trzmiela ziemnego *B. terrestris* i trzmiela rudego *B. pascuorum*.**

Trzmielie mają tu dobre warunki do gniazdowania. Na wyżej położonych miejscach – wśród ziołorośli, pod kamieniami oraz w norach małych ssaków zakładają gniazda. Takowe obserwowano na nasypie kolejowym linii Radom-Warszawa.

Owady wymagające działań konserwatorskich

Jedynym cennym z przyrodniczego punktu widzenia gatunkiem występującym w obszarze inwentaryzacji jest motyl *Lycaena dispar* czerwończyk nieparek.

W związku ze statusem ochronnym motyla, miejsca jego rozwoju powinny podlegać ochronie. Siedliska łąkowe w dolinie Potoku Północnego powinny być wykazane. Optymalnym miejscem rozwoju jest wąski pas (koszony) wzdłuż Potoku. Pozostałe

fragmenty doliny zarosły trzcina, pokrzywą i innymi ziołoroślami i nie stanowią dobrych siedlisk dla tego gatunku.

Wykaz gatunków

Coleoptera Chrząszcze

Hydrophilidae Kałużnicowate

Anacaena sp.,

Hydrobius fuscipes

Helochares obscurus

Dysticidae Pływakowate

Ilybius chalconatus,

Hydroporus planus,

Hydroporus palustris

Gyrinidae Krętakowate

Gyrinus sp.

Carabidae

Biegacz ogrodowy *Carabus nemoralis*

Czarnuchowate Tenebrionidae

Isomira murina

Bęblikowate Melyridae

Malachius bipustulatus

Omomiłkowate Cantharidae

Rhagonycha fulva

Sprężykowate Elateridae

Agrypnus murinus,

Agriotes sputator,

Limonius minutus,

Hemicrepidius niger,

Byturidae

Byturus sp.

Przekraskowate Cleridae

Barciel pszczołowiec *Trichodes apiarius*

Otrupkowate Byrrhidae

Curimopsis paleata

Kózkowate Cerambycidae

Pseudovadonia livida,

Strangalia attenuata,

Ropalopus macropus (wierzba)

Zgrzytnica *Agapanthia villosoviridescens*

Tetrops praeusta (jabłoń)

Poświętnikowate Scaarabaiedae

Ogrodnica niszczylistka *Phylllopertha horticola*

Oxythyrea funesta,

Kosmatek *Tropinota hirta*

Zaleszczycowate Oedemeridae

Oedemera sp.

Skórnikowate Dermestidae

Anthrenus sp.

Omarlicowate Silphidae

Phosphuga atrata,

Oiceoptoma thoracium

Biedronkowate Coccinellidae

Adalia bipunctata,

Biedronka azjatycka *Harmonia axyridis*,

Propylea quatuordecimpunctata,

Biedronka siedmiokropka *Coccinella septempunctata*,

Coccinula quatuordecimpustulata

Łyszczynkowate Nitidulidae

Fabogethes brachialis,

Glischrochilus quadrisignatus

Silvanidae

Uleiota plana

Stonkowate Chrysomelidae

Lema cyanella

Oulema sp.,

Phaedon sp.,

Gonioctena quinquepunctata,

Hurmak olchowiec *Agestica alni*

Chrysolina sp.,

Muszelnica *Clytra laeviuscula*

Scirtidae

Cyphon sp. (larwy żyją pod wodą),

Lepidoptera Motyle

Hesperiidae powszelatkowate

Karłatek ryska *Tymelicus lineola*

Pieridae bielinkowate

Cytrynek *Gonopteryx rhamni*,

Bielinek rzepnik *Pieris rapae*,

Bielinek bytomkowiec *Pieris napi*,

Siarczownik *Colias hyale*,

Szlaczkoń sylwetnik *Colias croceus*

Nymphalidae rusalkowate

Rusalka pawik *Inachis io*,

Rusalka ceik *Polygonia c-album*,

Rusałka pokrzywnik *Aglais urticae*,
 Rusałka kratnik *Araschnia levana*,
 Rusałka admirał *Vanessa atalanta*,
 Dostojka latonia *Issoria lathonia*,
 Strzępotek ruczajnik *Coenonympha pamphilus*,
 Rusałka osetnik *Vanessa cardui*,
 Przestrojnik jurtina *Maniola jurtina*,
 Osadnik megera *Lasiommata megera*

Lycaenidae modraszkwate

Czerwończyk uroczyk *Lycaena tityrus*,
 Czerwończyk żarek *Lycaena phleas*,
 Czerwończyk dukacik *Lycaena virgaureae*,
 Modraszek ikar *Polyommatus icarus*,
 Modraszek korydon *Polyommatus coridon*,
Lycaena dispar czerwończyk nieparek **Natura 2000, ochrona gatunkowa, czerw. Księga**

Kraśnikowate Zygaenidae

Kraśnik sześcioplamek *Zygaena filipendulae*

Noctuidae

Słonecznica orężówka *Helicoverpa armigera*

Odonata Ważki

Świteziankowe Calopterygidae

Świtezianka dziewica *Calopteryx virgo*

Łątkowate Coenagrionidae

Tężnica wytworna *Ischnura elegans*,
 Łątka dziewczeczka *Coenagrion puella*,
 Lecicha południowa *Orthetrum brunneum*,
 Szablak zwyczajny *Sympetrum vulgatum*,
 Szablak krwisty *Sympetrum sanguineum*

Hymenoptera Błonkówki

Pszczółowate Apidae

Trzmieł rudy <i>Bombus pascuorum</i> ,	ochrona częściowa
Trzmieł ziemny <i>Bombus terrestris</i>	ochrona częściowa
Trzmieł kamiennik <i>Bombus lapidarius</i>	ochrona częściowa
Pszczoła miodna <i>Apis mellifera</i>	

Smukwowate Scoliidae

Scolia sexmaculata

Diptera Muchówki

Syrphidae

Sphaerophoria scripta

Striatomyidae

Zmrózek *Striatomys* sp.

Hemiptera Pluskwiaki

Tarczówkowate Pentatomidae

Strojnica baldaszkówka *Graphosoma lineatum*

Orthoptera Prostoskrzydłe

Szarańczowate Acrididae

Złotawek nieparek *Chrysochraon dispar*,

Pasikonikowate Tettigoniidae

Długoskrzydłak *Phaenoptera falcata*,

Metrioptera roeselii

Bibliografia dotycząca omawianego terenu

Lasoń A., Miłkowski M. 2011: Kateretidae i Nitidulidae (Coleoptera) okolic Radomia. *Wiad Entomol.* 30 (3): 149-158.

Wanat M., Jałoszyński P., Miłkowski M., Ruta R., Sawoniewicz. J. 2011: Nowe dane o występowaniu kobielatkowatych (Coleoptera: Anthribidae) w Polsce. *Wiad Entomol.* 30 (2): 69-83.